

ALP 2164

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽYDO
BIBLIOTEKA

mokslas • menas • literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1980 METAI

GRUODŽIO MĖN. 6 D. / DECEMBER 6, 1980

PART TWO — Nr. 285 (44)

Šiame numeryje:

Lietuvių kultūrai laimėtas Pranas Domšaitis.
Skatinti bei ugdyti tikrąją kūrybą: pokalbis su dr. Tomu Remeikiu jo knygos išleidimo proga.
Pastangos sušepetinti kūrybinį jaunimą.
Natūrali mylimųjų kalba: Balio Gaidžiūno poezijos rinkinys.
Balio Gaidžiūno eilėraščiai.
Teatro festivalio išpūdziai.
Dailės premija paskirta Viktorui Vizgirdai.
Salon de Mai paroda Paryžiuje.
Ekumeninės dvasios puoselėtojas kun. Povilas Dilys.

Kertinė Paraštė

Lietuvių kultūrai laimėtas Pranas Domšaitis

Kukliai spaudoje pasirodžiusi žinia, kad lietuvių rankosna yra atsidūrusi daugiau kaip 60 pavelsų Prano Domšaitis dailės kolekcija, verta kur kas didesnės dėmesio negu anoji kronikinė informacija. Tai yra analogiškas ir panašios reikšmės įvykis mūsų kultūriname gyvenime kaip M. K. Ciurlionio paveikslų išgelbėjimas ir parvežimas Lietuvon iš Maskvos 1920 metais. Per kažkokį fatališką mūsų pačių neapsižiūrėjimą Pranas Domšaitis ligi pat šių dienų, galima sakyti, buvo neįjungtas lietuviškosios kultūros orbiton. Ir apsižiūrėta tur būt pačių paskutiniuoju momentu. Nedaug betruko, kad Prano Domšaitis pasaulinio garso verti darbai būtų išsiskleidę įvairiose galerijose bei privačiose kolekcijose, mums jų jau nebeatrandant ir neįsijyfant.

Juk ir M. K. Ciurlionio geniali kūryba taipgi tik per plauką išliko mūsų tautai, aplamai pasauliui ir meno istorijai. Revoliucijos slaubiamej Rusijoje M. K. Ciurlionio paveikslai tūnojo užkisti nesaugiose patalpose Maskvoj. Šalčio ir neramumų kaustomam mieste koks nors revoliucionierių ar kontrarevoliucionierių būrys galėjo už jų lengvai užkliūti ir jais pasikurti arbatai virti krosnelę, užkimšti išuštus kareivinių langus ar nusivalyti batus. Ir Ciurlionio šiandien nebūtų. Arba prisimintume jį lyg per miglas, tik kaip legendą, be jokio regimo kūrybinio palikimo. O kaip atrodytų šiandien lietuvių dailė be Ciurlionio?

Ir tik dviejų žmonių rūpesčio dėka Ciurlionis buvo išgelbėtas. Jie du buvo: Ciurlionio sesuo Valerija Ciurlionytė ir gilios kultūros Lietuvos atstovas Maskvoje poetas Jurgis Baltrušaitis. Be jų supratimo, veiklos ir rizikos Ciurlionį dabar vargiai ar būtų išlikęs.

O šiandien lygiai lengvai galėjome pasilikti ir be Prano Domšaitis, jeigu ne dailininko ir muziejininko Adolfo Valeškos subrūzimas ir Lietuvių fondo vadovybės supratingas dėmesys jo mintims, liečiančioms Domšaitis kūrybinį palikimą. Atrinktu jų Prano Domšaitis dailės darbų kolekcija jau parsraidinta iš Havajų į Chicagą, čia sukataloguota, sumetrikvuota, pervesta į skaidres. Reikia tikėtis, kad kolekcijos saugojimo ir jos eksponavimo darbai nebus atiduoti į kokių nors mėgėjų ir šios srities diletantų apsišaukėlių rankas, o bus rasta dailės srityje profesionali, patikima, kompetentinga, pačiam Domšaitiui ir aplamai mūsų kultūrai prasminga, reprezentacinė paveikslų globa.

Be kita ko, reikia atsiminti, kad su Prano Domšaitis laimėjimu mūsų kultūrai, jos dailės raidoje užpildoma kone tuščia ekspresionizmo dešimtmečių vieta. Juk tai dailininkas, kurio darbai, nuo Pirmo pasaulinio karo iki Hitlerio įsigalėjimo Vokietijoje, visur buvo eksponuojami kartu su didžiaisiais vokiečių ekspresionistais. Ir tai buvo lietuvių darbai ne tik iš jų autoriteto pavardės, bet ir iš jų giluminės dvasios, atspindinčios mūsų liaudies dievdirbių brožuus ir pietistinių mažlietuvių religingumą. Pranas Domšaitis juk buvo ano Mažosios Lietuvos pajūrinio kampo, dabar begėdiškai rusų pasisavinoto ir kolonizuoto, sūnus. Kaip Donelaitis ir Vydūnas literatūroje, taip Pranas Domšaitis dailėje liudija ir tebeliudys gimtinio krašto lietuviškąsias šaknis, nusidriekusiąs iš pat šių laikų. Ir ar gali būti didesnis asmeniškas Prano Domšaitis sąmoningo lietuviškumo įrodymas, kaip turėjimas nepriklausomos Lietuvos paso tuo laiku, kai Vokietijoje siautėjo hitlerinis košmaras ir dauguma tenykiečių stengėsi pri-

SKATINTI BEI UGDYTI TIKRAJĄ KŪRYBĄ

Pokalbis su dr. Tomu Remeikiu jo knygos išleidimo proga

Šį rudenį, JAV LB Visuomeninių reikalų tarybos lėšomis išleista, išėjo ilgai laukta prof. dr. Tomo Remeikio knyga „Opposition to Soviet Rule in Lithuania 1945 - 1980“. Autorius gimė Lietuvoje, vidurinius ir aukštuosius mokslus baigė Amerikoje, 1963 m. Illinois universitete (University of Illinois) įgydamas politinių mokslų daktaro (Ph. D.) laipsnį. Šiuo metu dr. Remeikis vadovauja politinių mokslų skyriui ir politinius mokslus dėsto Calumet College, Hammond, Ind. Daktaras yra paruošęs ir suredagavęs, taip pat JAV LB leidžiamus, aštuonis kasmetinius žmogaus teisių metraščius „Violations of Human Rights in Soviet Occupied Lithuania“, parašęs daug mokslo straipsnių ir įvairias knygas ir žurnalus, yra „Lituanus“ ir „Akiračių“ redakcijų kolegijų narys, Lituanistikos instituto leidyklos vedėjas, PLB Visuomeninių reikalų komisijos narys, nuolatinis JAV Lietuvių Bendruomenės politinės veiklos taktininkas. Dr. T. Remeikis yra vedęs ir augina bei lietuviškai auklėja dukterį Gintarę ir sūnus Audrį ir Petrą. Žmona Nijolė yra dantų gydytoja, Illinois universiteto profesorė ir endodontikos skyriaus vedėja.

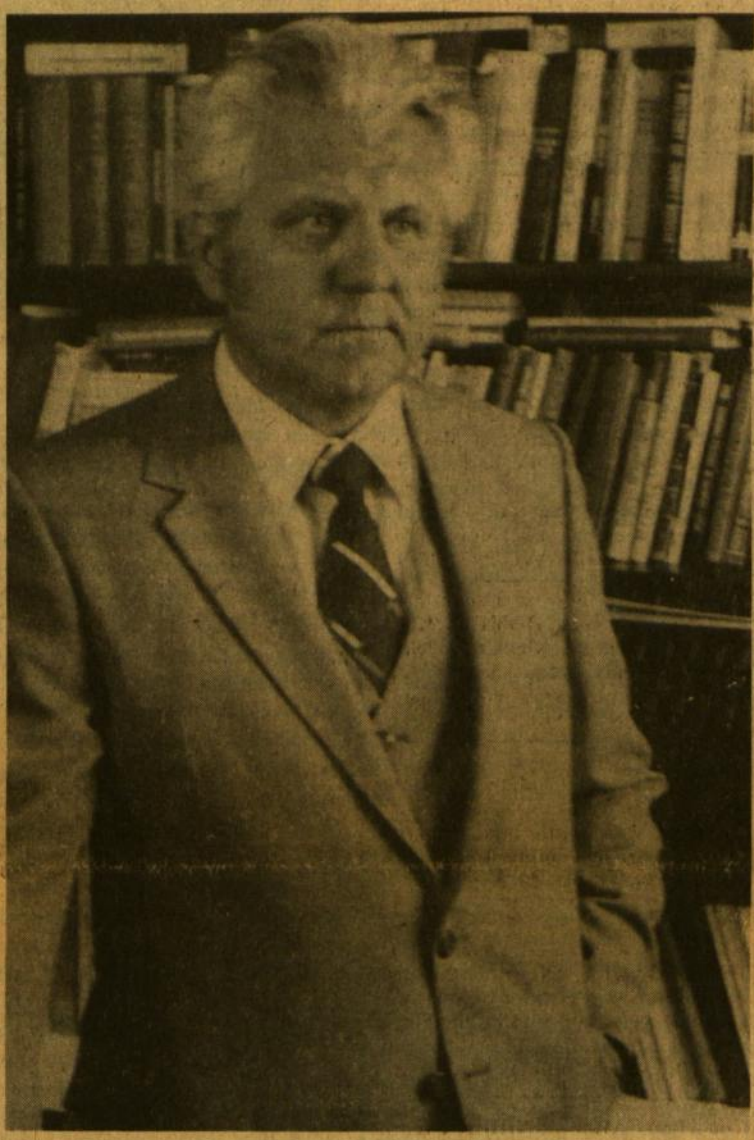
— Nors šį pokalbį užsirašiau Jūsų parašytos knygos išleidimo proga, tačiau apie knygą daug kalbėti nenoriu. Su ja visuomenę supažindins spaudoje žmonių recenzija.

sitaikyti. Todėl sveikiname ne kokią nors Domšaitis sulietuvėjimą, bet mūsų pačių supratimą, kad Pr. Domšaitis visu savo asmeniu ir visa savo kūryba buvo ir pasilieka lietuviškosios kultūros labai tik lietuvis. k. brd.

jos bei specialūs gyvo žodžio vakarai, ruošiami, kiek girdžiu, net keliose lietuvių kolonijose, ir to gal užteks. Be to, knyga juk rašyta ne tam, kad kas nors apie ją kalbėtų, bet kad ją skaitytų ir išvadas pasidarytų be mūsų pagalbos. Tad tegu taip ir lieka. O šį pokalbį norėčiau kreipti į Jūsų visuomeninę veiklą, Jūsų pažūrą į išeivijos pagrindines problemas gal daugiau ribojantis politinė sritimi, kur Jūs įnešate išeivijai yra stipriau pajutusi.

Jūs esate vienas iš didoko mūsų jaunės kartos mokslininkų būrio, gerai įsitvirtinusių Vakarų pasaulio akademiniame viršūnėse, bet vienas iš nedaugelio labai aktyviai dalyvaujančių lietuviškoje veikloje ir tą aktyvumą įrodžiusių konkrečiais darbais. Gal nuo čia pokalbį ir pradėkim. Sakykite, kokios traukos jėgos Jūs, daktare, į šį materialiai labai jau nepelningą profesiją bei lietuvišką darbą attempė?

— Į šį klausimą atsakyti sunku be giluminės savęs analizės. Nežinau kodėl, bet jau nuo jaunystės laikų žmogus — jo psichologinis ir socialinis plotas — buvo mano eksploracijos centras. Žmogus buvo ir yra man didesnė misija, negu gamta — visata aplamai. Ir iki šios dienos žmogaus mintis ir elgesys išliko kaip mokslininkui neištirtas „laukinis kraštas“, „frontier“. Todėl visuomeniniai mokslai man ir buvo natūrali studijų šaka. Kodėl linkau į šią sritį, kaip sakau, nežinau. Galbūt pergyventas Antrasis pasaulinis karas ir staigus kultūrinis bei socialinis aplinkos pasikeitimas dėl emigracijos neišvengiamai kėlė istorinius, politinius ir socialinius klausimus. Tikriausiai buvo ir daugiau psichologinių bei aplinkos veiksnių, stūmėjusių mane į politinių moks-

Dr. Tomas Remeikis

ly sritį. Aišku, kad naujam emigrantui negalėjo nerūpėti materialinės gerovės klausimas, todėl spaudimas orientuotis į „praktiškus mokslus“ egzistavo plačiai, ir visa tai suprantama. Galbūt spaudimui atsispirti padėjo ne vien palinkimas į visuomeninius mokslus, bet ir manymas, kad ekonominė gerovė priklauso ne nuo profesijos, o nuo pastangų ir pasiekimų pasirinktoje profesijoje. Horatio Alger istorijos turėjo ir man šiek tiek tokios įtakos.

Lietuviškame darbe dalyvauju, nes iš dalies jis yra mano profesinės veiklos lietuviškame gyvenime. Man tačiau atrodo, kad galima suvaidinti pakenčiamą kompromisą, ne pažeidžiant nei profesinių, nei lietuviškumo interesus. Didele dalimi tai yra sąmoningo apsisprendimo, o ne sąlygų ir padėties padiktuos reikalas.

— Kaip kiekvienas lietuviško darbo darbininkas, taip ir Jūs, aišku, žinote to darbo nedėkingumą ir visuomenės nuotaikas, kuri už jai teikiamus patarnavimus dažnai net ir kuklaus moralinio atpildo pagaili. Tačiau nepasieptis, kad tam tikra visuomenės dalis, daugiau iš politinio sektoriaus, prieš kokią tuziną metų bandė jus net labai smailiais ragais pabadyti, o gal ir visai „nudurti“, ypač triukšmingai reaguodama į Jūsų mintis, mūsų „establišmentui“, rodančias neįprastas ir ne taip jau labai palankias kryptis. Kaip Jūs visą tai pergyvenote, kaip išlikote lietuviškame darbe ir kaip į visą tą buvusį pasiūšimą žūrėte dabar, kai Jūsų adresu atėjo ramesni laikai?

— Kontroversijas, kurias išeivija pergyveno per maždaug praėjusius penkiolika metų ir kuriose man teko aktyviai dalyvauti, pergyvenau palyginti ramiai. Niekad nekilo pagunda pasitraukti iš lietuviškos

veiklos, nes tikėjau savomis idėjomis (kurios galėjo pasirodyti būvusios ir klaidingos) ir, kaip visuomenės mokslo specialistas, maniau, kad supratau konflikto aršumo priežastis.

Jaunystėje daugelis yra linkę būti „sukilėliais“, „maištautojais“. Tai dažnai atsitinka ne vien dėl to, kad jauni žmonės nori būti skirtingi, suformuoti „savitą veidą“, bet ir dėl to, kad tarp kartų atsiranda perspektyvų skirtumai. Brestant ir studijuojant Amerikoje, buvo neišvengiama, kad manoji karta matytų gyvenimą kiek kitaip, negu Lietuvoje subrendusi karta. Manau, kad ir mano dažnai kritiškesnė pažiūra į išeivijos gyvenimą, ypač jos politiką, kilo iš perspektyvų skirtumo. Visuomeninių mokslų specialistu būdamas, aš tai labai stipriai jaučiau, todėl reakcija ir puolimas tų idėjų, kurias aš propagavau, man buvo suprantamos ir dėl to lengvai pakeliamos.

Ta skirtinga perspektyva susikūrė amerikietiškoje aplinkoje. Tai anglo-saksiško liberalizmo perspektyva. Esu įsitikinęs, kad niekas neturi tiesos monopolio. Jo nerasite nei moksle, nei religijoje, nei magikoje... Tiesą atskleidžia palaipsniui idėjų konflikte. Visuomenė, kuri tą konfliktą bando malšinti ir jungti visus „organinių vienybė“, kartais jėga ir smurtu (kaip pvz., kone simboliu tapęs plytgalis, metamas per Jaunimo centro langą), yra priešiška laisvei, tiesai, yra pasmerkta stagnacijai. Man atrodo, kad nekonformistinis, kad ir veltinio advokato vaidmuo, yra reikalingas kiekvienos visuomenės pažangai, tiesos atskleidimui, racionalių visuomeninių sprendimų neišvengiamam darymui. Todėl niekad nejutau, kad mano kritiškos mintys „establišmento“ link neturėtų prasmės.

Lietuvių tautos, o taip pat ir išeivijos, problema yra ta, kad šio anglo-saksiško liberalizmo pagrindų mes niekad neįsisavinome. Dėl to grįvo ir parlamentinė demokratija, dėl to ir neužlyginami plyšiai nuolat ženklino išeivijos visuomenę. Tik pagalvokime, kad dar nėra, sakysim, John Locke ar J.S. Mills veikalu vertimo į lietuvių kalbą. O tai jau liudija mūsų politinės kultūros atsilikimą. Lietuviškasis liberalizmas tiek išeivijoje, tiek ir Lietuvoje (kiek apie tai įmanoma suprasti iš mažų užuominų pagrindinio spaudoje) yra išlikęs organinėje Platono - Rousseau tradicijoje, kuri dominuoja Europos kontinente. Taip mes ir išeivijoje vis tebeieškome organinės vienybės pagal Antano Smetonos sukurto modelį, taip ir Lietuvoje nepajėgiama deklaruoti sąžinės laisvės. Abejos tautos dalyse pluralistinis visuomenės tvarkymo modelis yra neįgyjamas. Dėl to mūsų visuomeniniai konfliktai įgauna „ekstremistiškas formas. Jie neišsprendžia problemų ir iš pagrindų skaldo visuomenę į ideologiškai nesutaikomas stovyklas. „Organinė vienybė“ turi labai siauras tolerancijos ribas, kurias saugo fanatiškai nusiteikę „drausmės sąrgai“. Taip aš supratau priežastis, privedusias dalį visuomenės prie tų Jūsų minimų bandymų ir mane ir

(Nukelta į 2 psl.)

Pranas Domšaitis (1880-1965)

Bėgimas

Pokalbis su dr. Tomu Remeikiu

(Atkelia iš 1 psl.).

kitus, kritiškiau nusiteikusių ar kitaip galvojančių, „labai smarkiai ragais pabadyti“.

Kelias žodžiais verta prisiminti kaip tos kontroversijos atsirado, ypač kai patys jauniausieji skaitytai tikriausiai detalių nežino. Siaurimi mūsų visuomenės tolerancijos rėmai visada kėlė nesantaiką, bet didžiausia nesantaika pasidarė, kai 1960-jo dešimtmčio maždaug viduryje atsirado santykių su tauta galimybės. Tai buvo, ir vis dar po truputį pasireiškia, vadinamas „valstybininkų“ ir „tautininkų“ konfliktas. Pirmieji kontroliavo išieivijos veiksmus ir jos komunikacijos priemones (atseit buvo „establišmentas“), antrieji buvo lyg ir sukilėliai prieš nusistovėjusią veiklą ir politiką. „Valstybininkai“, pasiremami teisiniais argumentais, Lietuvos tarptautinį teisinį statusą laikė svarbiausiu interesu ir griežtai pamėrkė tuos, kurie siekė atstatyti bent minimalius santykius su kraštu. Ryšiai ir teisinis statusas jiems buvo nesutaikomi. „Tautininkai“, iš kitos pusės pabrėžė tautinės sąmonės išlaikymą ateitį ir dėl to manė, kad ilgalaikėje kovoje dėl laisvės tos tautinės sąmonės išlaikimui santykiai yra ir reikalingi, ir naudingi. Atseit, tai buvo nauja „tautos primato“ idėjos versija. Tie iš mūsų, kurie šiai nuomonei atstovavo, buvome labai negaltingai ir visuotiniai smerkami, bandomi mesti ir net išmetami iš atsakingų visuomeninių pozicijų, vadinami „maskviniais“ ir „komunariniais“. Net ir kiek daugiau tolerantiškai nusiteikę žmonės, kaip pvz., PLB pirmininkas Bačiūnas, buvo negaltingai j mūsų elgesį įrikuoti.

Šio konflikto tragedija buvo ta, kad jis nebuvo esminis. „Valstybininkai“ tautos, kaip pagrindo valstybei, turbūt nepaneigė, gi „tautininkai“ neatsisakė nepriklausomybės, kaip galutinio tikslo, idėjos. Problema buvo ir yra prioritetų nustatymas. Skirtingi laikotarpiai ir skirtingos sąlygos reikalauja kitos politinės taktikos pakeitimų. Bet egzistuojant hierarchinei politinei struktūrai, su siaurais organinės vienybės tolerancijos rėmais, nebuvo įmanoma skirtumų išlyginti ar priimti minties, kad į Romą yra daug kelių. Mūsų „establišmentas“ buvo per daug įsienėjęs, jo pažiūra buvo užšaldyta 1940-ųjų metų patirties, absoliutus antikomunizmas tapo dogma, prieštaravusia net asmeniniams santykiams su tauta. Visą šią kraštutinę pažiūrą kodifikavo garsiosis Clevelando rezolucijos, po kuriomis pasirašė visi mūsų politiniai veiksniai. Jų tik po truputį atsiskaidė ir daugiausia tik Lietuvių Bendruomenėje, kur demokratini principas leido šį klausimą spręsti blaiviau ir realiau. Iš perspektyvos man atrodo, kad tai buvo neišvengiamas ir reikalingas konfliktas, galia tik, kad dėl minėtų mūsų politinės kultūros ypatybių, jis buvo toks aršus ir vis dar kartais bepasišiekęs. Tikėjime, kad tas konfliktas išmokė mus būti didesniais tolerantais ir kad būsimieji „maistininkai“ nebus taip kraštutiniškai niekinami.

— Bet dar ir šiandien pasigirsta balsų, kad įvairūs santykiavimo su tauta būdai yra tolygūs bendradarbiavimui su okupantu, tautos išdavimui. Ar ko verta buvo ši kova? Kaip jaučiatės Jūs, dažnai buvęs pasodintas į tokių kaltinamųjų suolą, ypač kad Jūsų darbai liudija Jūsų didelį patriotizmą, gilų meilę, Lietuvai ir troškimą matyti ją laisvą ir nepriklausomą?

— Aš manau, kad „tautininkai“ neturi ko gailėtis ar gėdintis. Kas norėjo — suprato, kad santykiai su tauta nereikšmia tautos laisvės ir nepriklausomybės, kaip galutinio tikslo, atsisakymo. Ji nereikšmė ir nereikšmė Lietuvos tarptautinio teisinio statuso paneigimo, kaip mūsų veiksniai, klaidindami visuomenę,

bandė aiškinti. Kaip minėjau, ši problema yra politinės taktikos ir prioritetų problema. Klausimas tik iškyla, ar ta taktika tikslui siekti buvo naudinga ar nenaudinga. Manau, kad jau dabar iš patirties galime pasakyti, kad „tautininkų“ siūloma politika ne tik kad nedavė nuostolių, bet neša gerus dividendus. Todėl iš perspektyvos galima pasakyti, kad verta buvo „establišmentą“ pakratyti.

Tie santykiai, nors ir su okupantu leidimu, bet be jo norų, praverė duris į beveik nežinomą šalį, leido mums realiau įvertinti padėtį tautoje. Lygiai svarbus buvo ir kultūrinis, vertybių skverbimasis iš Lietuvos išieivijon, praturtinęs blėstantį išieivijos kultūrinį gyvenimą. Po truputį pradėjome naudotis tikromis tautinėmis vertybėmis, išmokome atskirti propagandą nuo esmės. Šiandieną išieivijoje jau nebedaug šeimų, kuriose nebūtų knygos, meninio dirbinio ar plokštelės iš Lietuvos. Išieivija neturėjo nuostolių net ir iš tų, kurie dalyvavo komjaunuolių stovyklose ar Vilniaus universiteto studijose, nes jie tik sustiprino savo pasiryžimą tautai padėti. Padėti, realiai suprantant padėti. Manau, galima pasakyti, kad ir tauta dėl to nenukenėjo. Anaipolt, santykiai, kad ir riboti, padėjo lauzyti tautinę izoliaciją, užtvaras, sukurtas svetimos valdžios, siekusios laikyti tautą primityvia. Išieivija, iš dalies, dėl esamų santykių, šiandien gali aktyviai dalyvauti tautos rezistencinėje veikloje.

Šiokių tokių santykių su tauta galimybių susidarymas išieivijai turėjo labai giliai dar ir psichologinę reikšmę. Tauta, galima sakyti, egzistuoja minties plote, ji negali būti redukuota į geografinę sąvoką. Komunikacijos dėka nyksta geografinės distinkcijos ir vėl susidaro galimybė vienos kultūros vystymuisi. Šiandieną išieivija jau dalyvauja savo tautos kultūriname ir politiniame gyvenime ne kaip nudžiūvusi šaka, bet kaip viena iš šakų, maitinanti tautinį medį. Toks egzistencinis tikrovės suvokimas leidžia tiek man, tiek ir mano vaikams psichologiškai nugalėti išieivijos situaciją, būti tautoje, net geografinė prasme esant nuo jos atskirtiems.

— Manau neklysiu, sakydams, kad „Akiračiai“, kurių esate vienas iš steigėjų, redakcinės kolegijos narys ir nuolatinis bendradarbis, atstovaujate čia Jūsų išdėstytai pažiūrai. „Akiračiai“ mūsų visuomenėje yra žinomi kaip gerokai kontroversiškas žurnalas išvedė ir Pasaulio Lietuvį. Bet „Akiračiai“ turėjo ir tebeturi platesnius tikslus, negu santykių su tauta propagavimą. Mes manėme, ir manome, kad truko „atviro žo-

Pranas Domšaitis (1890–1965)

Pranas Domšaitis (1890–1965)

vieno laikraščio tarpe gausios išieivijos spaudos ir ar visuomenės teisingai vertina šį spaudos organą?

— Atsakyti į šį klausimą galime tik primindami „Akiračių“ atsiradimo aplinkybes. „Akiračiai“ atsirado dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Pirmą, tai dėl mano minėto mūsų visuomenės siauro tolerantiškumo kitokiai nuomonei ir, antra, dėl jau minėtos santykių su tauta problemos. Spaudos laisvė gali būti iš esmės pažeista, jei nėra priemonių jai išreikšti, nors konstitucinės žodžio laisvės garantijos ir egzistuoja. Tokia padėtis susidarė išieivijoje. Visa pagrindinė spauda buvo ir tebėra srovinė. Normaliai tai problemos nebūtų, nes įvairių srovių laikraščiuose gali pasireikšti įvairios idėjos. Išieivijos problema buvo ta, kad spauda įvairiuose klausimuose, ypač politiniuose, buvo labai konservatyvi ir vieninga. Ypač sprendžiant santykius su tauta, mūsiškė didžioji spauda vieningai laikėsi veiksnų padiktuotos nuomonės. Tie iš mūsų, kurie buvome priešingi veiksmų pažiūrai, neturėjome net galimybės savo nuomonei pareikšti, nekalbant jau apie atkirtį į žūlus puolimus. Taip susidarė aplinkybės, išsukusios „Akiračių“ gimimą. Manau, kad panašios priežastys į žurnalus išvedė ir Pasaulio Lietuvį. Bet „Akiračiai“ turėjo ir tebeturi platesnius tikslus, negu santykių su tauta propagavimą. Mes manėme, ir manome, kad truko „atviro žo-

dzio“ mėnraščio, kuriame, reikalaujant esant, rastų atgarsį ir nekonvencinės idėjos, kuriame būtų galima atviriau ir kritiškiau pažvelgti į visas mums rūpimas problemas. Atseit, siekėme sukurti nesrovinį, anglosaksinio tipo laikraštį, kuris informuotų visuomenę be kokių politinių ar partinių išskaidymų, kas dažnai užkerta atvirumui kelią mūsų srovinei spaudai. Visuomenei, kuri nėra įpratinta viską atvirai svarstyti, gal ir susidaro apie „Akiračius“ kontroversiškas vaizdas. Kad tokio laikraščio reikėjo, rodo ir nemažas prenumeratorių skaičius, kuris susitelkė be ypatingų administracijos pastangų, o skaitytojai, kurių didelė dalis yra išieivijos vadovaujantieji asmenys, atstovaujanti įvairioms politinėms - ideologinėms srovėms.

— Kaip visoje čia suminėtoje išieivijos politinėje kontroversijoje Jums atrodo LB laikysena? Juk LB parama Jūsų darbams, įskaitant ir apie 20,000 dol. kainavusią ką tik pasirodžiusią rezistencijos istoriją, lyg ir liudytų jos skirtingą požiūrį į politiką. Ar Lietuvių Bendruomenė iš viso neturėjo likti tik žvie-

timio - kultūros organizacija, palikdama politiką egzistavusiems politiniams veiksniams?

— Mano veikla LB daugiausia ribojosi jai pagalba politinėje srityje, nuo memorandumų rašymo iki moksliškai apdorotų dokumentų ruošimo. Daug Bendruomenės vadovų suprato mano politinį nusistatymą ir mielai kvietėsi į pagalbą, negalėdami nė materialinės paramos. Už tai aš esu, be abejoj, jiems dėkingas. Bet tas mūsų bendradarbiavimo kelias sukėlė nemažai problemų tiems Bendruomenės vadovams, kurie jį skatino.

Reikia neužmiršti, kad tarp LB darbuotojų buvo aršių „drausmės sargų“ ir nebuvo visada aišku, į kurią politinę pusę Bendruomenė pasivirs. Dalis tų aršiųjų vėliau susibūrė vadinamųjų „reorgų“ grupėje. Bet apamai padėtis LB buvo geresnė, negu senuosiuose veiksmuose. Nors LB palaipsniui susigveno su naujomis politinėmis idėjomis ir dėl santykių su tauta eventualiai buvo atsakinga už priėmimą blaivesnių rezoliucijų (žr. IV PLB seimo ir White Plains, N.Y. susitarimus), palikusių šį jautrų klausimą spręsti kiekvienam pagal savo sąžinę. LB demokratinis pagrindas, jos sąstata įvairumas leido į reikiamą šalį pasisukti, respektuoti skirtingas nuomones. Iš viso LB savo veikloje praktikavo minėtą anglosaksinį pluralizmo modelį. Manau, kad tai didelis LB vadovusių žmonių nuopelnas, užtikrinęs Bendruomenės gyvatingumą ir visuotinės organizacijos charakterį. Tokioje organizacijoje patenkinamą

vieta surado ir vidurinioji, ir pati jauniausioji kartos. Tokioje organizacijoje skirtingi požiūriai į įvairias problemas randa bent mandagų išsiskyrimą.

Jei LB blaivesnis požiūris į santykių problemą vis tiek vedė kai ką prie kraštutinių išpuolių, tai jos formalus įsijungimas į politinę veiklą išsukė, galima sakyti, apopleksiją tarp senųjų veiksmų, ypač tarp ALTos. Kaip žinote, aš LB įsijungimą į politiką labai remiau ir šį tą ta linkme esu padaręs. LB politinės veiklos rezultatas yra ir dabar išėjusi ši mano knyga. Taip pat ir dabar manau, kad tai buvo protingas žingsnis. LB pasidarė viešintelė, integravusi į savo elgesį viduriniąją ir jaunąją inteligentią ir todėl turėjo ir turi potencialų intelektualinį, o taip pat ir masinį užnugarį savo veiklai. Tuo tarpu senieji veiksniai, kaip VLIK'as ir ALTA, sudaryti iš mirusių ar mirstančių politinių partijų bei grupių, ne tik prarado intelektualinį pajėgumą ir vadovavimo išklumą (didieji valstybininkai ir politikai antraeilių vadukų buvo pakeisti jau apie 1960-tuosius metus), bet ir nepajėgė išsiveržti iš sustabarėjusios, su politine tikrove mažai ką bendro beturėjusios veiklos, kuri pagrinduose lietė ne Lietuvos, bet veiksmų ir partijų tarpusavio konkurencijos ir politikos reikalus. Tokia veikla dominuoja juos ir šiandien. Tokioje padėtyje buvo ne tik suprantamas, bet ir aiškiai reikalingas LB veiklos praplėtimas į politinę sritį. Todėl visi argumentai apie kažkokį natūralų veiklos pasidalinimą tarp veiksmų yra niekiniai, nes, bent mano nuomone, šiandien nei ALTA, nei VLIKas nerodo daug prasmingos veiklos ir daugiau ar mažiau be reikalo elkvoja visuomenės suaukotus pinigų. Iš tikrųjų, prieš LB toks didelis triukšmas kilo kaip tik dėl to pasikėsinimo į iki tada ALTos turėtą monopolį į Vasario 16 aukas.

Manau, kad LB turėtų ir toliau

— Tegu talentas draugauja su pilietine drąsa — po tokia antrašte „Literatūros ir meno“ savaitraštyje (XI, 15) aprašomas Lietuvos tarybinio jaunimo pastarimas, įvykęs lapk. 4 d. meno darbuotojų rūmų Baltojojo salė, Vilniuje.

Sukviestas jaunimas dalyvauti dalyvavo, tartis tarėsi, tačiau pagrindinis susirinkimo tikslas buvo išklausti Lietuvos KP CK sekretoriaus Liongino Šepetio reiklaus pamokslo.

Ne naujiena, kad sovietijoje kūrybinį jaunimą pastoviai „auklėja“ (tiksliau, už ausų patampo) partijos šulai. Šitie visažiniai bosai, kaip žinoma, be jokių atsiprašymų apibara net žilaplaukių, patyrusių menininkus. Menas juk yra partiečių mėgiamiausias kamuolys, kurį paspardyti knieti kiekvienam medaliuotam žymūniui.

Taigi, elegantiškai stangrus L. Šepetys atvyksta į jaunųjų sueigą. Po įvairių nereikšmingų įvadų, po ritualinių liaupsų, jis kviečiamas prie pulsto, už kurio žvilgčioja įstrizos Lenino akys. Visi žino, kad sekretorius kalbės ilgai. Pirmiausia jis ramiai dėsto įprastą, visiems gerai įkaltą kūrybos šiaurinio paragrafų sąrašą: liaudies, mokslo, technika, revoliucija, laimėjimai, užmojai, žmonių sąmonės socialinimas... Po to trumpai įvertina dalį jaunimo, kuris laikosi partijos nuorodų, atseit „kūrybiniai žygiuoja lenininu keliu“. Tada neišvengiamai cituoja drg. Leonido Brežnevo mintis... Galop prieina lieptą galą.

Kaip tai liepto galą? Ogi paprasčiausiai — ideologiškai paklaustas sekretorius norom ne-norom turi prabilti apie tikrovės gyvenimo reikšminius. Čia, gyvenimo valdose, į kurių krantą įsiremia girdžiantis lieptas, nėra to, ko drg. Brežnevas, ar jo patikėtinis drg. Šepetys pageldata. Nėra tikros kūrybos, tryk-

Pastangos sušepetinti kūrybinį jaunimą

tančios iš marksistinės estetinės versmės. Nėra tikrai iškilių darbų, kurie alsuotų vien tik socialistinio humanizmo ir tarybinio patriotizmo dvasia. Nėra, nors užsimuš. Jei yra šis tas, tai tik vidurkio lygio eksponatai. Tik patįž vaisiai.

Reikia, dabartiniame tarybiname gyvenime aistringai humanistinių idealų teigimo nesimanto. Tai supratęs, L. Šepetys savo kalboje stengiasi šiaip taip aplopyti skylėtą padėtį. Bematant nurodo trūkumus kūrybos pamalnos paruošimo reikaluose. Šu-randa kaltininkus. Ima priekal-tauti visuomeninių mokslų kated-roms, nesugebėjusioms įkvėpti jaunimui marksistinių estetikos pagrindų. Mokyklose, dar pas-tarodo mokymo priemonių studen-tams, kuriose tam tikru mastu apeinami marksistinės-leninės estetikos principai. Tokie leid-niai, išskyrus žala, nieko dau-giau neduoda. Ne visiškai bran-džių publikacijų (kitokios ideolo-ginės krypties negu Šepetio, m.p.) pasirodo ir „Literatūros ir meno“ savaitraštyje, ir kituo-se periodiniuose leidiniuose, net ir storoje mokslo knygoje.

Vadinasi, po daugelio „soviet-izacijos dešimtmečių gyvenimas vis dėlto žygiuoja savo keliu, kartais pasuka į pavojingus, bet įdomesnius takus. Nuostabiau, kad laisvėjančios minties prover-žiai įvyksta ten, kur visa knyga leidyba, spauda ir komunikacijų tinklas, visa auklėjimo sistema yra budrioje partijos priežiūroje. Gyvenimo dvasinė srovė vis tiek suranda plyšius. Kultūroje vis-tiek apeinami marksistinės ideolo-gijos kartiniai akmenys. Žmonių sąmonė ieško erdvės, trokšta gai-vesnio oro, naujų galimybių. Nie-kas nenori pastoviai likti lan-čiai stangriu šepetio šeriu, pa-našiu į daugelį kitų, tik valy-mui skirtų. Toks jaunimo sušepetėjimas reikštų kūrybinę mirtį.

Kad išieivija pajėgtų efektyviai dalyvauti visos tautos išsivystyme ir išsilaikyme, jos sąmonės ugdyme ir kultūros kūrime (ka, kaip minėjau, įgalina šiekie tiekie santykiai tarp tautos dalių), yra svarbu kuo plniau suprasti padėtį Lietuvoje ir to akivaizdėje atitinkama linkme sukurti išieivijos politinę bei kultūrinę veiklą. Neturėtume kartoti to, ką įmanoma atlikti Lietuvoje, bet turėtume koreguoti sovietinio režimo vykdomą mūsų tautinės kultūros deformaciją ir skatinti bei vystyti tikrąją (ne masinę ar populiarią) kūrybą, kuri atitinka aukščiausios kūrybos standartus ir kurią galima turėti tik laisvės sąlygose. Nesiekti būti tautos pakaltai, su nepriklausoma kultūra, bet racionaliai papildyti ir kritiškai vertinti pačios tautos kūrybą.

Politinėje srityje išieivijos vad-muo taip pat turi būti koordinuo-tas su pačios tautos veikla. Manau, kad svarbiau rūpintis tautinės są-monės turiniu, negu pvz. JAV Val-sybės Departamento politika. Bu-vau ir esu šalininkas tokios mūsų politikos, kuri pagrindinį dėmesį kreiptų į Lietuvą ir neperdėtų už-sienio veiksmų ar teisinio statuso reikšmės tautos atečiai. Nesakan, kad pvz. tokios Amerikos pozicija yra nesvarbi, bet yra klaida, visas viltis sudėti į vieną Amerikos kreptį, kaip mūsų senieji veiksniai darė. Sakyčiau, kad ir LB vis dar per daug užsilma politikavimu tarp šie-vijos ir su gyvenamų kraštų vy-riauybėmis, apelsdama daug Lie-tuvai svarbių darbų. Pvz., iki šios dienos nepajėgta suorganizuoti efek-tyvi pogrindžio spaudos vertimo ir platinimo sistema.

— Aš, daktare, už skirtingą po-kaibiui laiką.

(Pokalbis su dr. Tomu Remeikiu vedė Bronius Nalėna)

Pranas Domšaitis

Moterys laukuose

Natūrali mylimųjų kalba

Balys Gaidžiūnas, MANO KAR-
TOS, LIKIMINIAI METAI, BNG ir
„Draugo“ spaustuvė, Chicago, Ill.
1980 m., kaina 5 dol., leidinio mece-
natai — dr. Vladas Bložė ir Nastutė
Gaidžiūnienė, leidinio dailininkas —
Jonas Račila. Knyga gaunama ir
„Drauge“.

Poezija jau buvo gyva ir tada,
kai šv. Jonas ištarė savo žodį apie
žodį. Ji turi daug aptarimų, be-
reikės ir dar daugiau jų gali su-
laukti. Ši kartą pasinaudosim tik
Oskaro Williams aptarimu, ku-
rį rašė taip sakoma: „Poezija yra
natūrali mylimųjų kalba, ar jie
būna įsijautę į žmogų, ar kurį ki-
tą dalyką — gamtą, pasaulį ar
patį gyvenimą. Poezija yra esmi-
nis, būties kiekvieno žmogaus,
kuris jaučia, ieško ar domisi. Tai
yra džiaugsmo ir kančios atspindis.
Kai žmogų prislegia gyve-
nimo sunkumai, dažniausiai —
jį ieško paguodos ir nusiramini-
mo poezijoje, nes poetas dažnai
pasakoja tai, ką daugumas žmonių
jaučia ir išgyvena“.

Nors, tartumėm, kad Oskaras
Williams dar ne viską apie poe-
ziją meną pasakė, bet turbūt jau
reikėtų, kokie gilius yra to meno
randenys ir kokie platus jo barai.
Poezijos meną sudaro ne vien
tik vadinama grynioji lyrika. Po-
ezija bando apimti visą žmogaus
gyvenimo įvairovę, todėl neiš-
vengiamai yra gausūs ir jos žan-
rai. Prisiminkim nors pagrindini-
nius: lyrika, drama, epas. Betgi
tai tik atskiri stulpai, atskiri žmo-
gaus kūrybinio gyvenimo rūmai,
kuriose aidai melės daina, min-
ties ir filosofinė poezija, epiniai
pasakojimai poetine forma, dra-
miniai susikirtimai, patriotinė bei
pilietinė poezija ir kt. šio meno
žanrai. Poezija turi turtingas for-
mas, daugelį srovių ir krypčių,
bet ieškojimai dar vis nesibaigia.
Taigi, ar galėtumėm tarti, kad,
pvz., Donelaitis, kuris rūpinosi
savo būrų morale ir lietuvių be-
ra ne poetas? O jis gi taip „ne-
prieteliškai“ išdrijo apie savo
žmones prasitarti:

Šiandien neprietelius, kad
ponai vargina svieta
dūmams jie paskutinį
lašą kraują;
O laikus linksmai nusipėstį
karčiamą bėga.

Taip, kad panedėlyj dar
krapšto kruviną snukį...

Ar galėtumėm sakyti, kad Mai-
ronis klydo, kai savo talentą au-
tojo tautos atgimimui žadinti? Ar
kluso Bern. Brazdžionis, kuris
veriasi šio meno mūsų tautinės
dramos gelmes? O Balys Gaidžiū-
nas savo laiškuose čia rašančiam
net nelinkęs prisipažinti poetu.
Man regis, reikėtų pagrįdinti
Balį Gaidžiūną, kad ir jis pri-
pažintų, jog patriotinis ar pilie-
tinis kūrybos žanras taip pat yra
poezija. Jeigu kalbi eilėm, jei no-
rė, kad tavo eilės virpintų žmo-
nų širdis, tai ir esi poetas. Ko-
kia yra tavo darbų meninė ver-
tė? Tegū nusprendžia laikas ir
poezijos meno kritikai.

Be šio meno yra išleisti šie Ba-
lys Gaidžiūno lyrikos rinkiniai:
„Jaunystė arimuose“ 1936 m.,
„Žaliuojanti žemė“ 1937 m.,
„Rūpestių dienos“ 1946 m. Ta-
da ir jų tarp įsiterpė to paties au-
toriaus atsiminimai: „Pakeliui į
mirtį“ 1948 m., „Vieneri metai
tik vienos savaitės“ 1950 m. Šiomet
Clevelande ir plačiai per Ameri-
ką nuskambėjo Balio Gaidžiūno
„Septyni paskutiniai Kristaus žo-
džiai lietuvių maldose“ (1980 m.
leidinys). Ir dabar, dail. Jono
Račilos meniškai, skoningai, au-
toriaus portretu, savaimingais ir
gerais grafikos darbais padabin-
ta, galima sakyti, prabangiai api-

STASYS SANTVARAS

pavidalinti, pasirodė B. Gaidžiū-
no „Mano kartos likiminiai me-
tai“, o tai jau yra penkta jo eilė-
raščių knyga. Jos turinį sudaro
įvadiniai eilėraščiai, Mano kar-
tos likiminiai metai, Skausmo
dainos, Maldos ir Laiškai. Pats
rinkinio pavadinimas atsklei-
džia eilėraščių tematikos pobūdį.

„Likiminius metus“ perskai-
čius, susidaro stiprus įspūdis, kad
Balys Gaidžiūnas yra Lietuvos
kaimo romantikas. Deja, to kai-
mo, kurio dabar jau nebėra! To
kaimo, kuris amžius savo širdyse
išlaikė neužgesusį tautos žiburį,
kurio gyvenimo pagrindus su-
griovė XX a. nelemti įvykiai. Tai
dėl to Gaidžiūno eilėse liepsno-
ja ir nūdieninė Lietuvos kaimų
tragika — trėmimai į Sibirą, ko-
lūkinimai, sodybų griovimai,
žmonių prievartavimai, atėjūno
siautėjimai, apverčiamos tėvų,
seserų ir brolių tragiškos mirtys.
Skaudžios rūšios ir tikrovės
B. Gaidžiūno „Likiminių metų“
temos. Nestinga jom įžvalgumo,
įsijautimo ir poetinės kūrybos
žėžirbų. Savo esmę, savo kūrybi-
nė gyvastim tai patriotinė poezi-
ja, patriotinis poezijos meno ža-
nras. Lietuvių grožinės literatūros
istorijoje ir šio pobūdžio kūryba
turės sau prideramą vietą.

Balys Gaidžiūnas savo nauja-
me eilėraščių rinkiny — „Ma-
no kartos likiminiai metai“ —
daugiausia naudojasi vadinamu-
ju baltu, nerimuotu eiliavimu.
Nesunku pajusti, kad autoriui
yra didžiai svarbu pasakyti savo
mintį, išlieti širdgėlą ir sielvartą,
paludyti išgyventą tautos dramą,
per daug nesisielojant eilėraščio
formos apdailinimu. Berods, čia
ir slypi paslaptis, kurią Gaidžiū-
nas pavadino poezijos meno
mandrybėm. Bet jis žino, kad
forma yra labai svarbus poetinės
kūrybos pradas, todėl ir „moder-
niai“ eiliuodamas (šiuo metu pa-
sauly balto eiliavimo yra tiesiog
marios), Gaidžiūnas sukuria
stipriai surestų posmų:

Kai paskutinis vakaro šešėlis
Smeigiasi į tolimų kalnų
viršūnes,

Tada ir mano krašto lygumas
Ateina rytmečio aušra.

Tada prisiveria senos sodybos
Laiko išrašytos sunkios durys,
Ir kalbasi žmogus su kiemo

Smūkeliu,
O virš arimų kyla vyturio
giesmė.

Stovėsiu čia, po svetimu
dangum,

O būsiu ten, senų namų
tarpuvartėj.

Sesers darželyje gėlių

Ieškosiu —
Jas sveikinsiu ir verksiu.

Gal raudosiu,
Kad nejaugau žemėje savojo
Nei akmeniu, nei ažuolu

prie kelio,
Kur kalbasi žmogus su kiemo

Smūkeliu,
O virš arimų kyla vyturio
giesmė...

„Pas jus sugrįšiu“, 66 psl.

Du pacituoti posmai rodo, kad
Balys Gaidžiūnas suranda naujų
poetinių įvaizdžių, jaučia posmo
struktūros prasmę, sugeba sukurti
eilėraščio lyrinę nuotaiką. Ta-
čiau kai kada jis nevenigia pasi-
naudoti ir klasišinė ar tradicine
eilėdaros forma. Štai pora grakš-
čių, jamba sueiliuotų strofų:

Ilgoj kelionėj žydi
Man lino melsvas žiedas.

Sugrįžtį jįsai vilioja,
Jis paukšteliu man gieda.

Ir debesėliai plaukia
I lino žiedo šalį —

Dangau, kodėl tremties
žmogus

Namo pareit negali?...
„Sugrįžtį negalim“, 7 psl.

Teisybė, čia, kaip pats Gaidžiū-
nas sako, viskas yra aišku, su-
prantama, jokiom poetinėm
mandrybėm neapvyniota. Bet
jeigu būtų kitaip, tai jau būtų ir
kitokio žanro poezija. Na, o tuo-
se Gaidžiūno jambuose ar nėra
lyrinės šilimos ir jausmo, ar nėra
ilgesio ir subtilaus žmogiško
išgyvenimo? Poezija nebūtinai
turi būti mįslių kalnai ir ežerai,
kartais ji gali būti ir kiauurai per-
matomi rasos lašeliai.

Kiekvieno poeto knygoj, ar jis
būtų didelė žvaigždė, ar tik blan-
kus žiburėlis, vienas ir kitas eilė-
raštis skiriasi nuo kitų tai formos
tobulumu, tai minties ir poetinių
įvaizdžių savaimingumu, tai ki-
tom kūrybinėm dorybėm. Tokių
randame ir Balio Gaidžiūno „Li-
kiminiuose metuose“. Štai pamė-
ginkim įsijausti į eilėraščių, kurio
vardas — „Nešuos žariją“:

Nešuos kelionėj rūpestį
didžiausią —

Žariją degančią nuogam delne.
Ir nedejuoju, kryžkelėj

neklusiau,
Ar pasakyt, ką aš nešuos, ar ne.

Žinau, ir tu nešies ne
džiaugsmo gėlę —

Ją sunaikino karo pragara — —
Audra gyvenimą perpus

perskėlė
Ir paskandino laiko košmare.

Ir taip einu, nešuos delne

žariją,
Žariją degančią karšta ugnim.
Žinau, tokia žaizda negreit

užgyja.
Tad ir skubu, nešuos ją su
savim.

41 psl.

Eilėraščių simbolika nesunkiai su-
vokiama. Jau ne viena lietuvių
karta nešasi negyjantį sopulį šir-
dy tą Gaidžiūno žariją, ir vis ne-
sulaukia, kada pasauly pradės
skambėti teisingumo pergalės
varpai, kada despotizmo dienos
nugrims į pragarę. Ir toji ža-
rija neges, kol taps tikrove mū-
sų liaudies dainos žodžiai:

Tai ir atkelkit varnelius,
Tai ir paleiskit kurtelius:

Tegu išloja svečių pulkėlį
Iš svetimos šalės!...

„Likiminiuose metuose“ yra ir
daugiau eilėraščių, kurie ne vie-
ną mūsų prakalbina savo nuošir-
dumu, paprastumu ir autoriaus
dvasine šilima.

Balio Gaidžiūno ištikimam
draugam, o drauge su jais ir
man, yra didelė paguoda, kad jis
neužsikasa Kirtlando sodybos še-
liuose, kad jis tebetiki savo tau-
tos giedresne ateitim, kad nelei-
džia ir savo pašaukimui užgesti.
Gili ir nuoširdi pagarba Nastu-
tei, kuri visada buvo Balio gyve-
nimo šviesa ir įkvėpimo šaltinis.

Beje, Balys Gaidžiūnas rašė
ne tik eiles, bet ir publicistiką.
Ypačiai tada, kai redagavo „Dir-
vą“, jis parašė nemenką pluoštą
gerų, prasmingų ir stilingų veda-
mųjų, o taip pat ir kitokio pobū-
džio straipsnių. Gaila, tie jo dar-
bai nėra surinkti į atskirą leidi-
nį, todėl šiandien ir neįmanoma
padaryti sprendimo, kuris Gai-
džiūnas yra didesnis — poetas ar
publicistas. Žinom tik tai, kad
abu jie yra tikri broliai.

Balio Gaidžiūno naujausi eilėraščiai

KAIP GĖLĖ SAUGAU

I miško tankmę brido saulė —
Ir dainos piemenų, ir kaimo šnekos
Suposi anam mažam pasauly,
Lyg žiedais nusėtos liepų šakos.

Klausiaus ir vis tvirtčiau jaugau
I juodžemį, i molį, i pakelės medžius
Ir tą idilę, kaip dovanotą gėlę, saugau
Kelionėje per svetimus kraštus.

Norėčiau ten sugrįžt, išgirsti vėliai,
Ką išgirdau saulėtekio šviesoj.
Pareit, rankas aukštai iškeles,
Pabūt nors dieną žemėje savo.

1980.XI.5.

TĖVYNĖ

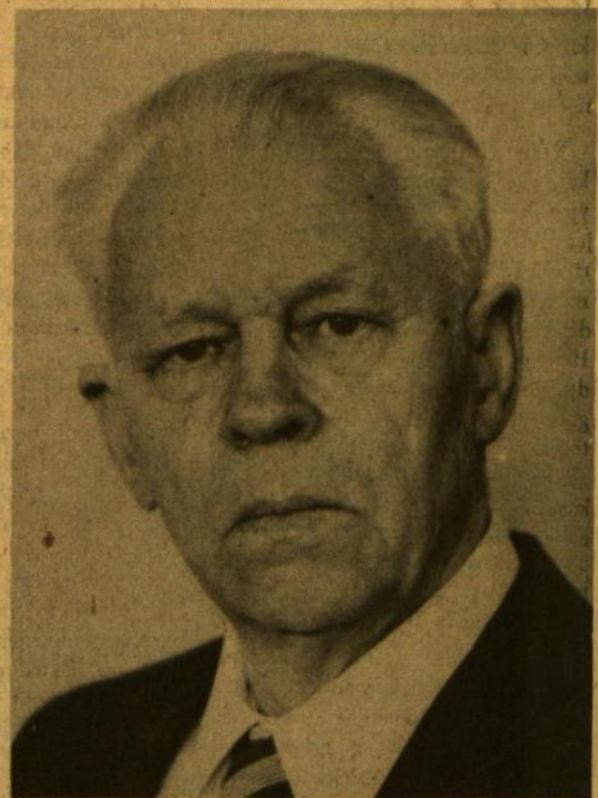
Tėvynė man —
Tai suartom tiesiom vagom
Gimtinės žemė,
Tai virš dirvonų vyturys,
Laukų ežios balta ramunė,
Kapai senolių.

Tėvynė man —
Legenda po legendos
Sugulusi piliakalnių
Žvyre ar moly.
Ir karžygių, ir tremtinių
Neužbaigta daina.

Tėvynė man —
Ir saulėtos, ir rūšios dienos! —
Puslėtom rankom, lyg dantim
Iškie žemdirbiai
I žemę ir i dangų
Amžių amžiais.

Tėvynė man —
Manosios giminės relikvija,
Pavasarių ir vasarų
Žydėjimo ir džiaugsmo dovana.
Tai amžių sultys,
Kad tauta nemirtų
Ateinančiom kartom.

1980.XI.1.

Balys Gaidžiūnas

Nuotr. V. Bacevičiaus

KŪČIŲ IDILĖ

Mama, kodėl nebėr jau Kūčių stalo:
Lininės staldengtės ant šieno, baltų plotkelių,
Kodėl nutilde tėvo vakarinę maldą,
Net ir tavęs, maldoj parpuolusios ant kelių.

Mam, kas nubaudė tokią nežmonišką bausmę,
Kas liepė išdraskyt tą židinį, kur augom?
Kodėl nutilde tėvo vakarinę maldą,
Kas mūsų kiemą, gryčios pamatus ir žemę saugo?

Kur seklyčios sienas puošiantys paveikslai:
Regiu pušyne ant akmenų stovėjusią Mariją,
Dangų žaibuoją dar graustinio ratau,
Po kryžium sužertos sunkaus gyvenimo žarijos...

Mama, kam šiemet liepsi pasirūpint Kūčiom,
Kada prie stalo visos tuščios vietos,
Kada nebėr kam pasimelst už duonos riekę,
Kada ten laikas laša ašarom išlietom?...
1980.IX.19.

Teatro festivalio įspūdžiai

Penktasis JAV ir Kanados lie-
tuvų teatro festivalis jau tik
margas, ausyse dar vis tebeskam-
bantis prisiminimas. Nuo pat pra-
ėjusios savaitės trečiadienio iki
pat sekmadienio vakaro visa Chi-
cago gyvoji lietuvių gyvenimo, ga-
lima sakyti, teatro paunksmėje.
Ką čia teatro. Teatru! Nesgi ju
susitelkė net šeši. Sunku grei-
tosiomis aprėpti ir detaliau žvelgti
į visų spektaklių plonybes, į
gerai apšviestus jų teatrinio ke-
lio asfaltus ir į žyruotų kelių
duobes. O buvo visko: ir bui-
tinės kaimiškos klasikos, ir bliz-
gančių salonų gracingumo, ir de-
koracijų išradinumo, ir avan-
gardo dramos, ašarų ir juoko. Gi
visa tai matant ir visa tai savose
sąlygose vertinant, vargu ar su
apčiuopiamu tikrumu galėtume
kalbėti apie išeivijos teatro mirtį
ir pakasynas. Suprantama, viską
tobulai padaryti scenoje net ir

pirmaeilams profesionalams ne-
visada jau taip tikrai pasiseka.
Tai ką bekalbėti apie išeivijos
teatro situaciją. Nekalbėkim
apie mirtį, o greičiau apie kai ku-
rias pasitaikančias ligas, bet tik ne
mirtinas, o tokias, kurias su ge-
rais norais, kaip su gerais vais-
tais, galima ir gydyti.

Svarbiausia, kad lietuvių ko-
lonijos neturksta teatrinio emi-
tuziazmo, į kurį mielai jungiasi
ir jaunimas. Juk matome šiame
festivalyje tokių sambūrių, kurie
buvo sukomplektuoti vien tik iš
jaunųjų aktorijų. Ir reikėjo ne vie-
nos vietos stebėtis sceninių jų
įgudimų.

Staigmenų buvo ir daugiau.
Atrodė, jog čikagiečiai jau yra
matę Chicagoje kuria nors pro-
ga viešnagėjusius visus geriausius
iškilųjų lietuviškųjų kolonijų ak-
torius. Naujų aktorinių stebuk-
lų kaip ir nebesitikėta. O štai
torontiečių, spektaklyje ėmė ir
visus pritrėnkė dar nepažįstamo
suvaizdintas Grūso tėvas.

Tvirtai nutelkė ir kai kurių
sambūrių jau visai brandus am-
žius, tačiau nerodantis jokių se-
nėjimo požymių. Džiugino žiū-
rovą ypač jaunimo teatro žings-
niai ne vien tradiciniais įprastu,
bet ir avangardo keliu. Pasekti-
nos taipgi pastangos, ruošiantis
festivaliui, angažuoti tą ar kitą
mūsų dramaturgą visai naujo
veikalo rašymui. Tokiu atveju
festivalio indėlinė prasmė dar
padvigubėja.

Jei neįsivaizduojamas teatras
be publikos, tai reikia žvilgtelti
ir į ją, į jos interesus bei pagei-
davimus. Negalėtume sakyti, kad
čikagiečiai būtų lengvai ranka
numoję į juos užgulusius spektak-
lius. Tačiau sausakimša salė bu-
vo tik atidarymo humoristiniame
vakare ir baiginiame sekma-
dienio spektaklyje. Kodėl tad bu-

vo apščiui tuščių vietų kitomis
dienomis? Reikia atsiminti, kad
festivalis tęsėsi be pertraukos
penkias dienas, iš kurių net tris
dienas buvo po du spektaklius.
Reiškia — žmonės turėjo būti
salėje jau nuo antros val. popiet
iki vėlumos. Ne visiems tai jau
tiesiog fizine prasme pakeliama.
Pagaliau jeigu du ar daugiau
žmonių iš šeimos nori lankyti vi-
sus festivalio spektaklius, tai vie-
nu kartu jau susidaro ir nesim-
boliška pinigų suma. Tad gal
reikėtų čikagiečiams ir atleisti,
kad ne visi spektakliai buvo ku-
pini publikos.

Tik ar nevertėtų rimtai atkreip-
ti dėmesio į sugestiją, kad teat-
ro festivalį galima būtų išdėstyti
per kokius keturis mėnesio sa-
vaitgalius, skiriant savaitgaliai
tik po vieną ar po du spektak-
lius. I finalines iškilmes tada su-
važiuotų jau tik žymenų laimė-
tojai. Tada žiūrovai nebūtų to
nuolatinio ėjimo išvarginti, ir
greičiausiai, kiekvieno spektaklio
salė būtų publikos kupina.

Tačiau čikagiečiai visi (ir te-
atralai, aktoriai, režisieriai ir
publika) turėtų verti ir raudoti,
kad išdidi pasaulio lietuvių sos-
tinė šį kartą buvo paguldyta
ant menčių tolimųjų provincijų.
Tiesiog fatališkai tragiška: nie-
kur nėra vienos vietos tiek su-
subūrusių mūsų režisierių, aktorių,
rašytojų ir publikos, kaip Chica-
goje, o teatro, kuris užtikrintai
kiekvieną sezoną pastatytų bent
po vieną ar du spektaklius, nėra ir
gana. Jei neužsidėgtų retkarčiais
Darius Lapinskas, tai beveik nie-
ko sostinėje ir nebūtų. Kai kitos
kolonijos, tiek mažai visko turė-
damos, spektaklį padaro beveik
iš nieko, tai Chicago, teatrinio
elementų tiesiog pertekusi, teat-
ro polėkiai ir jo testinimui ne-
pakyla ir gana.

JAV LB Kultūros tarybos informacija

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS
LITERATŪROS PREMIJA

JAV Lietuvių Bendruomenės
Kultūros taryba, Krašto valdy-
bai pritaranti, savo 1980 m. ba-
landžio mėn. 9 dienos posėdyje
nutarė įsteigti Lietuvių Bend-
ruomenės Literatūros premiją.
Premijos dydis — trys tūkstan-
čiai dolerių. Premijos sąlygos su-
tartos su Lietuvių rašytojų
draugijos valdyba.

Pirma. Premija skiriama tik
atsižvelgiant į svarstomojo kūri-
nio vertę.

Antra. Lygiomis teisėmis su
spausdintaisiais veikalais bus
premiuojami ir rankraščiai.

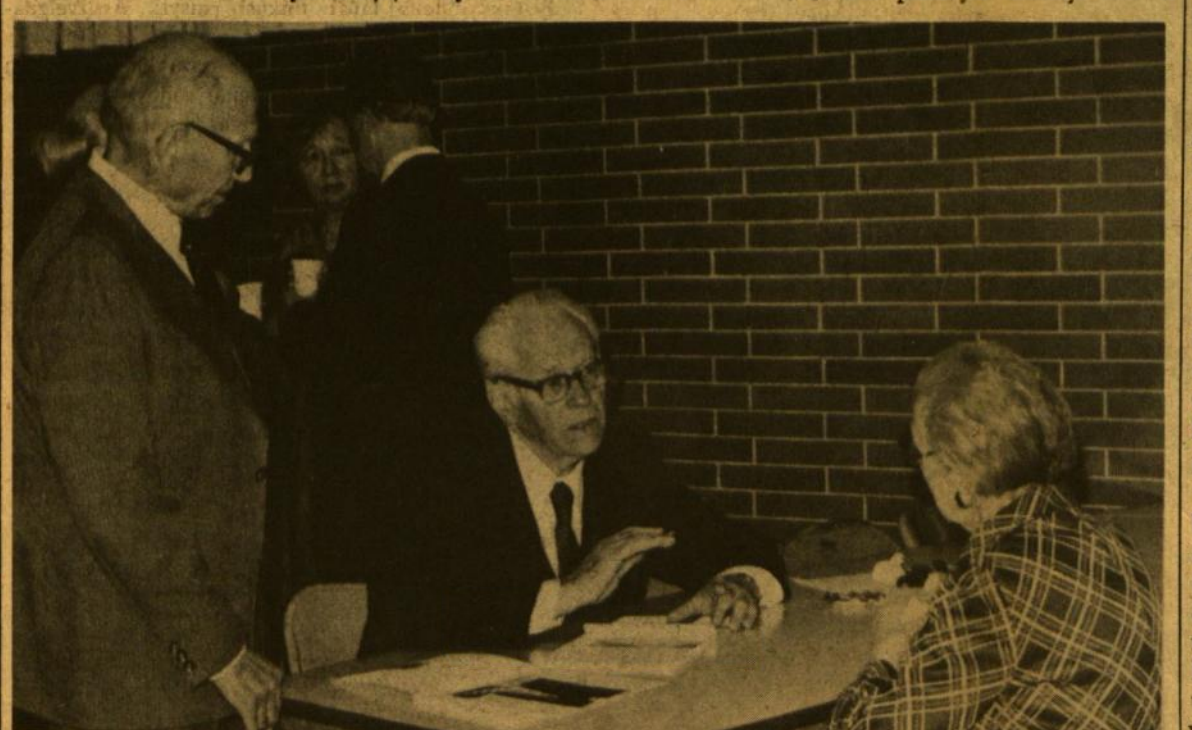
Trečia. Premija skiriama už
geriausiąjį svarstomųjų metų
grožinės literatūros kūrinį arba
už liuanistinės tematikos huma-
nitarinio turinio mokslo veikalą.
Ketvirta. Premijai veikalas at-
siųsti paskutinė data — gruodžio
31-oji diena.

JAV LIETUVIŲ
BENDRUOMENĖS
LITERATŪROS PREMIJOS
TAISYKLĖS

1. Premijos siekiantieji kūri-
niai siunčiami Kultūros tarybai
jais reikalų vedėjo adresu: Jurgis
Malskis — 17904 Ingleside Rd.,
Cleveland, Ohio, 44119, telefo-
nas 216-486-9165.

Apie gautas siuntas bus pra-
nešta siuntėjams. Už paštuose
užkliuvusias ar dingusias siuntas
Kultūros taryba neatsako. Jų ieš-
(Nukelta į 4 pusl.)

Linkėjimas tad ir būtų laurus
nusisėmusiai provincijai ant jų
laurų neužmigt, o sostinei pa-
busti ir kopti į sceną gaivių ir
tvirtų žingsnių. k brd.

Balys Gaidžiūnas autografuoja pastarąją savo poezijos knygą.

Nuotr. V. Bacevičiaus

Salon de Mai paroda Paryžiuje

RIMA PUNIŠKAITE

'Anais geras laikais' Salon de Mai parodos tikrai vykdavo ne tik gegužės mėnesį, bet ir žmoniškose patalpose. Nuo 1949 metų ši paroda būdavo rengiama Paryžiaus Modernaus meno rūmuose. Ta tradicija baigėsi prieš vienuolika metų. Vieną šio rudens vakarą teko ir man dalyvauti Salon parodos atidaryme niūriame Paryžiaus Centre d'Art. Ir dar baisiau — tai parodai duotas ne pirmas rūsys, o antras. Keistas geros tradicijos likimas. Na, būtu naivu galvoti, kad menas visai nebendruoja su politika. Tik tokiuose didelio masto užsimojimuose nebando nagrinėti šiuolaikų politmeninių klausimų Paryžiuje. Esu betgi nusivylęs, kad dėl visokių priežasčių šis vienuolika metų Salon yra nusivylęs (ar nuvarytas?) į tamsų požemį. Iš parodos katalogo žinančių gali suprasti, kad rengėjai stipriai pergyvena šį nuosmukį ir beveik desperatiškai manifestaciniu būdu bando atstatyti Salon de Mai senąją garbę. Pagyvensim — pamatysim.

Kadaise savo žydėjimo metais Salon de Mai yra pritraukęs apšvičią didžiųjų mūsų laikų dailininkų: Arp, Braque, Brancusi, Dufy, Sonia Delaunay, Max Ernst, Giacometti, Laurens, Man Ray, Matisse, Picasso, Rouault, de Steal, Severini išstydavo reguliariai šiame Salone savo darbus kol buvo gyvi. Bet Salon toliau negali vieni tik ant senų laurų gulėti. Tačiau yra faktas, kad įsiai jau nepritraukia tokio didelio nuosmukio dabarties talentų. O kai Paryžiaus "Salon romansas" slūsta žemyn — yra gaila.

Zvelgiant į šiuo metų Salon de Mai, neskaitant keleto darbų, vaizdas gana liūdnas. Iš viso parodoje 265 eksponatai (tapybos, skulptūros, grafikos). Net ir parodos patalpos prastos: lubos baisiai žemos, slegia išstatytus darbus, ypač didžiasias tapybas; darbai nerūpestingai eksponuoti, kariauja tarp savęs. Patalpos pasirinktos į daugelį mažų kambarėlių. Reikiamo stebėjimui atstumo nėra — tik pajūdi ir susiduri su kokia skulptūra.

Kalbant apie pačius darbus, šviesesnių išpūdių taipgi trūksta. Iš tikrųjų, reakcija nėra skirta vien Salon de Mai eksponatams, tik kritika krenta ant jų lyg ant atpirkimo ožių. Nusivylimas šiuo metų menu yra platesnis. Visiškai nešmeižiū čia darbu, nes šmeižimas užmerkia akis ir atsuka nugara. Ar tai gera, ar negera, taipgi nesprenžiu. Neiškau meno darbuose nei būtinai idealus grožio, nei vien raminančių harmoningų brožu — noriu, kad parodos eksponatas kai kada mane už pečių pakratytų.

tu, supykintų ar sužavėtų. Ieškau vis kažkokio grožinio elemento, išreikšto piktai ar švelniai, bet jis vis dėlto turi būt. To gilesnio "kažko" čia nemačiau, nors buvo ir viena šviesi išimtis. Mačiau daugelį drobų su sluoksniais dažų, daugelį akmeninių, medinių masių, kolažu, gana dailių grafikėlių — bet nebuvo daug to, kas iš to viso išskeltų kibirkštį jautrumo.

Netikiu, kad jau viskas moderniajame mene yra padaryta, kad naujų kelių nebėliko. Gal dabartiniai metai atstovauja tik ne gražumo periodui, kuris būtinas pergyventi, norint vėl grožį atgauti. Tokiam galvojimui galiu pritarti, nes to negražumo čia marios. Bet reikia tikėt, kad iš tos patirties kas nors išeis. Mūsų karta neilgai gali globoti meną, kuris plaukioja tik paviršiuje. Darbai, kurie aplamai tušti, kaip italo Valerio Adami "Mariage", tapyba kurioje matyti tik dailininko ciniškumas, mums galų gale nieko nepasako. Trūksta sieks, kuri patrauktų aki gyva savo kalba. Salon de Mai paroda pilna jau iki nuobodumo senų temų, siurrealistinių kelionių į tolimas erdves, kur mes jau dažnai esame betarpiškų jo draugų būrys. Jis reikšmingas lietuviškoje visuomenėje keletu atžvilgių. Čia norima atkreipti dėmesį bent į keletą jo brožu: jo ekumeninę veiklą, jo gyvą krikščionišką tikėjimą, jo lietuvišką sąmonę ir jo mokslinę veiklą.

Pradėkime nuo šios pastarosios. Baigęs Varšuvos universitetą evangelikų teologijos mokslus, Kielo universitete baigė ekonomijos mokslus. Šio universiteto bibliotekoje pradėjo bibliotekininko karjerą, kurią tęsė Chicago universitete. Dėl plataus dėmesio ir dėl daugelio kalbų mokėjimo jo pažintis tarptautiniame knygų pasaulyje yra pažymėtina. Daugeliui jis yra padėjęs, ieškant medžiagos vienu ar kitu mažiau kam žinomam klausimui.

Knygas kun. Dilys geba vertinti ne pagal jų autorių entu-

ar sekti pėdsakus į praeitį — būtinai viso to reikia. Bet darbai, kaip Théo Gerber "Le dernier été de Klingsor" (starvartiška tema) kaip Alfred Courmes "Non Thésée ne tue pas Minotaure" (mitologinė tema su siurrealistiniu tarpininku) ir Wladimir Bougrine "Saint François donne son manteau à un pauvre" nepajėgia patraukti akies ir vaizduotės į tą kitos erdvės sluoksnį. Žiūri — matai, kad čia tik paveikslai; nujausti, kad kažkas ten bandyta, bet galvoj draikosi tik Dali šedevrai, futuristų pasišvaistymai, seniai pasiektų tapybinių išraiškų kartojimai. Ir jautiesi taip, lyg iš nuobodumo vartytum jau trečią kartą perskaityto žurnalo lapus. Pavartai ir užmiršti.

Bet ne viskas iš šioj parodoj pilka. Jauno prancūzo Gérard Baudet darbas, nutapytas superrealistiniu stilium, yra tikra savos asmenybės išraiška. Siužetas yra lango užuolaida: sunki, grubios medžiagos brezentinė užuolaida, kabanti virš granitinės palangės. Bet taip norisi tą užuolaidą — pirštais paliesti, jos kampą pakelti, su vaikišku smalsumu pamatyti, kas ten kitoj pusėj paslėpta. Darbas stipriai traukia ranką ir akį į save. Šaltai blizganti pilko granito palangė primena karštų vasarų popietes ir delno prisiglaudimą prie vėsiaus atspalvio. Darbas viskuo turtingas: daug duodantis žiūrovo akiai, ir daug priimantis iš paties žiūrovo. Nejučia gimsta gilus pergyvenimas.

Gal ne taip jau blogai, jeigu iš kelių šimtų darbų bent vienas pateiktas — "kažką", tada ir viltis dar neužgęsta.

Ekumeninės dvasios puoselėtojas

Pradžiai vasarą sukako reformų kunigui Povilui Dilij 75 m. amžiaus ir 50 metų jo kunigiškos tarnybos lietuvių reformų visuomenėje. Tos sukaktys buvo paminėtos jo parapijiečių ir draugų Chicagoje. Tačiau kun. Dilio reikšmė siekia toliau, negu betarpiškų jo draugų būrys. Jis reikšmingas lietuviškoje visuomenėje keletu atžvilgių. Čia norima atkreipti dėmesį bent į keletą jo brožu: jo ekumeninę veiklą, jo gyvą krikščionišką tikėjimą, jo lietuvišką sąmonę ir jo mokslinę veiklą.

Pradėkime nuo šios pastarosios. Baigęs Varšuvos universitetą evangelikų teologijos mokslus, Kielo universitete baigė ekonomijos mokslus. Šio universiteto bibliotekoje pradėjo bibliotekininko karjerą, kurią tęsė Chicago universitete. Dėl plataus dėmesio ir dėl daugelio kalbų mokėjimo jo pažintis tarptautiniame knygų pasaulyje yra pažymėtina. Daugeliui jis yra padėjęs, ieškant medžiagos vienu ar kitu mažiau kam žinomam klausimui.

Knygas kun. Dilys geba vertinti ne pagal jų autorių entu-

ziazmą, bet pagal dalykinę jų vertę. Nei kokia kraštutinė pažiūra, nei bendra opinija neįteisingia iškreipti objektyvinio kun. Dilio vertinimo.

Būdamas geru mokslininku, kun. Dilys niekada nesiliovė būvęs giliai tikinčiu krikščioniu ir savo bendruomenės dvasios vadovu, kunigu. Krikščionybė yra giliai įsigyvenusi šio žmogaus sieloje. Jo krikščionybė yra be perdėjimų ir iškrypimų, bet ne be problemų. Galbūt pagrindinė krikščioniška problema, kurią išgyvena kun. Dilys, yra Vakarų krikščionijos skilimas.

Pažindamas gerai Vakarų krikščionybę ir jos skilimą savo plačiu apsisakymu dėka, jis yra gerai įsisąmoninęs tuo bendru paveldėjimu, kuriuo remiasi tiek katalikai, tiek reformatai. Dėl to jų persikrymimą jis išgyvena kaip skaudų plyšį. Todėl kun. Dilys pasidarė vienu iš reikšmingiausių ekumeninės veiklos dalyvių lietuviškoje visuomenėje.

Kai tik II Vatikano susirinkimas sudarė galimybę katalikams plačiau reikštis šioje srityje, jie kunigo Dilio asmenyje

Dailės premija paskirta Viktorui Vizgirdai

Šių metų Lietuvos Bendruomenės Dailės premija paskirta dailininkui Viktorui Vizgirdai. Premiją paskyrė Kultūros Tarybos sudarytoji komisija, kuriai pirmininkavo dail. Romas Viesulas. Premija — 1000 dol., jos nomenas — Lietuvos fondas. Niptraukoje matome dail. Viktorą Vizgirdą, skaitantį skaidrėmis iliustruotą paskaitą apie dail. Adomo Galdikio kūrybą Kultūros židinyje, New Yorke.

Nuotr. V. Maželis

rado gerą veiklos partnerį. Kunigo Dilio pažiūros į ekumeninę veiklą ir Antrojo Vatikano nutatytos šios veiklos gairės nuostabiai sutapo. Tai, ką Antrasis Vatikanas suformulavo, buvo spontaniška ir kun. Dilio laikysena. Nei Antrasis Vatikanas, nei kun. Dilys nežiūrėjo į ekumeninę veiklą kaip į tai, kas vadinama prozelitizmu, t.y. gudriai ieškojimu sau šalininkų. Antrojo Vatikano supratimu, ekumeninė veikla yra atviras pokalbis tarp skirtingų krikščioniškų konfesijų narių, išdėstant vieni kitiems savo pažiūras ir ruošiant dirva, kurioje galėtų išaugti bažnyčių vienybė. Kun. Dilys į šią veiklą ėjo kaip reformatų Bažnyčios atstovas ir į katalikus, besireikšiančius šioje veikloje, žiūrėjo kaip į jų religinės sampratos atstovus. Iš šio susitikimo jis tikėjosi ir savo ir savo oponento tikėjimo gilesnio suratimo. Jis nors giliai jautė krikščionybės skilimo žaizdą, bet nesiėmė kokių apgaulingų kelio sutrumpinimų šiam skilimui užgrįsti.

Verta atskirai pažymėti kun. Dilio lietuviškumą. Užaugęs Vilniuje ir išsimokslinęs lenkiškoje kultūroje, jis nesivaržė save laikyti lietuviu. Jis yra buvęs Vilniaus lietuvių reformatų parapijos klebonas. Ši lietuviška tradicija jam pasiliko visam gyvenimui. Nors turėdamas daug draugų ir giminių lenkų tarpe, jis visada pasilieka lietuviu. Gyvendamas Chicagoje, jis yra sutinkamas dažnai įvairaus pobūdžio lietuvių susirinkimuose ar parengimuose.

Lietuvių katalikų visuomenei kun. Dilys yra vertinamas kaip senos ir ne vienu atžvilgiu vertingos lietuvių reformatų krikščionybės atstovas. Ta kryptis liudija mums kai ką iš priešreformacinės krikščionybės. Reformacija mat tiek katalikus, tiek protestantus yra pastūmėjusi eiti

Rimvydo Cinkos grafika Detroite

Rimvydą Cinką daugelis dar prisimena kaip išpūdingą "Antro kaimo" artistą ansamblio ankstyvesniame laikotarpyje. Tačiau už Chicago ribų mažai kas žino Cinką kaip dailininką — grafiką. Kad yra ir toks Cinka, Detroito kultūrininkai patyrė lapkr. 8 — 9 d., atsilankę į jo darbų parodą. Šis susipažinimas buvo malonus, nes gera matyti jaunesnius, tęsiančius mūsų grafikos veteranų tradicijas.

Parodą atidarė LB Detroito apyl. pirmininkas Narimantas Udrys. Trumpą žodį tarė ir pats dailininkas, apibūdindamas save kaip inžinierių — dienomis, grafiką — vakarais ir atiduodamas reikiamus kreditus Viktorui Petravičiui, kurio globoj pradėjęs pirmuosius savo grafikos žingsnius.

priešingomis kryptimis. Tačiau abi šios kryptys turi išlaikytis kai ką senobiškai krikščioniško.

V. Bgd.

JAV LB Kultūros tarybos informacija

(Atkelta iš 3 psl.)

jojimu rūpinasi patys siuntėjai.

2. Spausdintieji kūrinių turi būti pažymėti 1980 metų data. Tačiau, kai kūrinyje pažymėtas 1979 metų data, o į rinką atėjo tik 1980 m., tai jis bus laikomas 1980 m. kūriniu. Visi rankraščiai bus laikomi 1980 metų kūrinių.

3. Kiekvieno spausdinto kūrinių atsiunčiama po penkis knygas.

4. Pageidautina, kad rankraštiniai kūrinių būtų perrašyti mašinėle. Tačiau bus priimtini ir lengvai išskaitomi ranka rašyti kūrinių.

5. Prie kiekvieno kūrinių pridedamas lydraštis su autoriaus vardu ir pavarde, adresu ir telefono numeriu. Dalyvavimas premijos varžybose yra viešas aktas.

6. Premiją laimėjusio rankraštinio autoriaus galės tartis su Kultūros taryba dėl jo išleidimo ar tuo reikalu kreiptis į jo pasirinktą leidybą.

a. Išidėmėtina, kad spausdintų kūrinių reikia siųsti po penkis knygas. Jos siuntėjams nebus gražinamos, o paliktos vertinimo komisijos nariams. Visi rankraščiai bus gražinami siuntėjų adresu.

b. Vertinimo komisija svarstys ir lituanistinės tematikos humanitarinio turinio mokslo veikalus. Kitokio pobūdžio mokslo veikalai bus gražinami siuntėjams, susipažinus su jų veiklų tematika ir turiniu.

c. Rankraštiniai kūrinių nebus svarstomi, jeigu bus pasirašyti slapyvardžiais ir neturės pridėto lydraščio su tikrąja autoriaus pavarde bei adresu. Ši premija nėra slaptas konkursas.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS LITERATŪROS PREMIJOS VERTINIMO KOMISIJA

Susitarus su Lietuvių rašytojų draugijos valdyba, sudaryta Lietuvių Bendruomenės Literatūros premijos vertinimo komisija tokios sudėties: Balys Gaidžiūnas ir Vytautas Volertas — Lietuvių rašytojų d-jos atstovai, dr. Danguolė Tamulionytė, dr. Rimvydas Šilbajoris ir Viktoras Mariūnas — JAV LB Kultūros tarybos atstovai.

GRUODIS — SPAUDOS MENUO

JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba šiuo metų gruodžio mėnesį skelbia spaudos mėnesiu.

Tą mėnesį užsakykite lietuvišką laikraštį ar žurnalą. Praturtinkime savo knygynus lietuvių autorių kūrinių. Paremkime spaudą aukomis. Panaudokime laikraščio, žurnalo prenumeras ar knygas kaip kalėdines dovanas savo šeimos nariams, giminėms, bičiuliams.

Lietuvių Bendruomenės apylinkių valdybos prašomos organizuoti talkas, garsinimus, kad Spaudos mėnuo neliktų tik žodis be vaisių.

JAV LB Kultūros taryba

Cinkos ryšį su Petravičium, žinoma, buvo nesunku atsekti net trumpas atidarymo ceremonijas pavėlavus. Ypač ankstyvesnį jo darbą gana ryškiai atspindi Petravičiaus techniką ir kompozicinius aspektus. Tuose darbuose dailininkas pasirodo kaip garsiojo meisterio auklėtinis, tačiau ne paprastas studijos lankytojas, o gabus ir atidus mokinys. Tai liudija keletas jo darbų iš 1969 — 1970 metų periodo, kaip pvz.

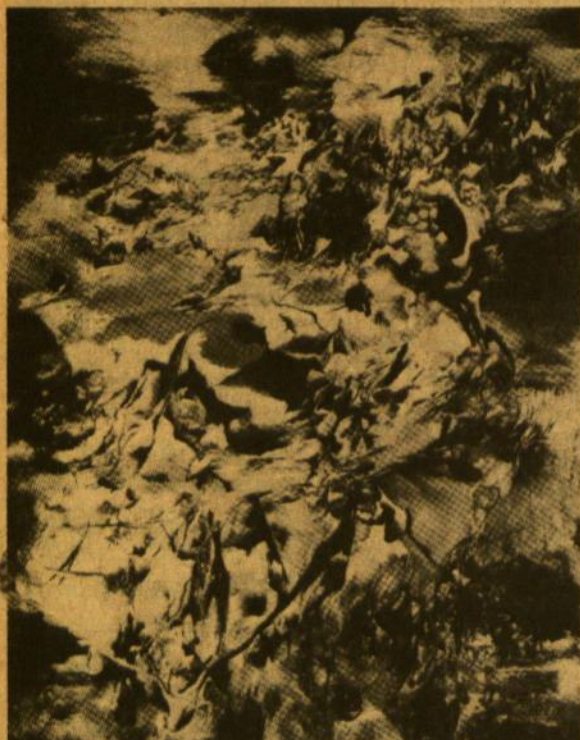

R. Cinka

Opus — 1

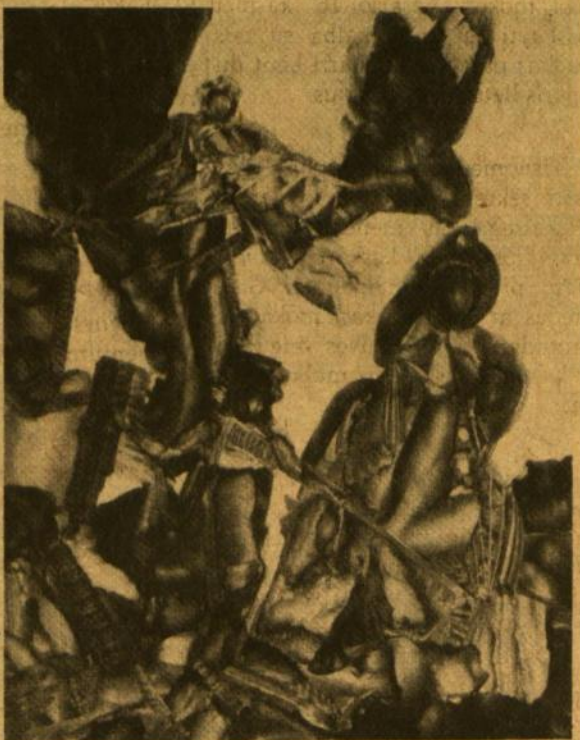

Kun. Povilas Dilys (kairėje) ir kun. dr. Kęstutis Trimakas ekumeninėse pamaldose 1974 m., Chicagoje. Nuotr. M. Nagio

Théo Gerber.

Paskutinė Klingsoro vasara

Wladimir Bougrine

Sv. Pranciškus atiduoda savo apsiaustą vargšui